Ahi Evran

Gökhan Maraş

Tarihi Roman

ÖTÜKEN

Gökhan Maraş; 1950 yılında Kırşehir'de doğdu. Kırşehir'de tamamladığı ilk ve orta öğreniminin ardından Haydarpaşa Lisesi'nden mezun oldu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde lisans eğitimi gören Maraş; 1978'de Ankara'da serbest avukatlığa başladı. 1981'de askerlik dönüşü Kırşehir'de avukatlık mesleğini icra etmeye devam etti. 1987 yılında yapılan genel seçimlerde Anavatan Partisi'nden 18. dönem Kırşehir Milletvekili seçilerek Meclise girdi. 1991'de 48. Hükümet'te Kültür Bakanı olarak görev yaptı. 1999 yılında siyaseti bırakarak avukatlık mesleğine döndü. 2006-2012 yılları arasında 3 dönem Kırşehir Barosu Başkanlığı'nı yaptı. Halen serbest avukatlığa devam eden Gökhan Maraş; tarih, strateji ve siyaset bilimi üzerine araştırmalarına devam ediyor.

Ahi Evran…

Münkir kişi duymaz bunu,
Dertlilerin sezer canı,
Ben aşk bağı bülbülüyüm
Ol bahçeden geldim ahi.
Yunus Emre

Akşam güneşi gün batımına inmiş, yavaş yavaş kaybolmaktaydı; hükmü geçmişti. Güneşin zayıf ışıkları, Şar'ın surlarında kırılmaktaydı. Etrafı surlarla çevrili Gülşehir dediğimiz bu Şar'ın içinde, sayısız cami, mescit, hamam ve medrese vardı. Medreseleri, hamamları, 20 civarındaki tekke, hankah ve zaviyesi ile Gülşehir, bozkırın ortasında oluşmuş bir hayal şehirdi. Şar'ın ortasından Kılıçözü Çayı, etrafına hayat saçarak akmaktaydı. Şehir, her tarafı kaplayan gül bahçeleri ile cennetten bir köşeyi andırmaktaydı. Gül, reyhan ve ıhlamur kokuları, insanın başını döndürecek kadar yoğundu.

Her köşe başında gürül gürül suyu akan, iki, üç lüleli çeşmeleri, Gülşehir'e her an yeniden hayat vermekteydi. Şar'ın kuzeyinden güneyine doğru kıvrılarak akan Kılıçözü Çayı, şehrin can damarıydı. Kılıçözü Vadisi, meyve ağaçları, üzüm bağları ve sık ağaçları ile Gülşehir'in güzelliğini ve zenginliğini perçinlemekteydi. Bu vadi, bir zenginlik kaynağıydı. Bakanlar için iç açıcı, huzur verici bir bölgeydi. Gülşehir'in doğusundaki Kervansaray dağla-

rı ormanlarla kaplıydı. Şehrin batısındaki ve kuzeyindeki ormanlarla kaplı dağlar, rüzgâr estikçe, şehrin havasını değiştirmekteydi. Görenler bu gök ormanlara imrenerek bakmaktaydı. Şehrin güneyi verimli ve sulak buğday tarlalarıyla çevriliydi. Her türlü tahıl, nohut, fasulye ve mercimek ekimi yapılan bölge şehrin zenginlik kaynağıydı. Şehir, Konya'yı Tokat ve Karadeniz'e bağlayan yollar ile Kayseri ve Sivas'ı Engürü ve batısına bağlayan yolların kesişme noktasındaydı. Orta Asya'dan kopup gelen Türkmen göçleri, genellikle bu yolu kullanarak batıya doğru akmıştı. Şehirde ticaret, zanaat ve üretim çok yüksekti. Ahiler, şehrin ve Selçuklu ülkesinin en önemli kuruluşuydu. Pir Ahi Evran da burada oturmaktaydı. Çevresinde bulunan şeyhler ve dervişler, Türkmenler arasında çok itibarlı olduğu gibi geleceği şekillendirecek bilgiye ve görgüye sahiptiler. Bu şeyhler, inandıkları gibi yaşar, çalışır ve üretirlerdi. Gülşehir, Selçukluların en önemli beş şehrinden biriydi.

Gülşehir'in etrafındaki dağların tamamı, meşe ormanlarıyla kaplıydı. Asırlık meşe ağaçları sanki göğü deliyordu. Çevredeki ormanlarda, vahşi hayvanlar ve geyikler insanlarla iç içe yaşamaktaydı. Tahtacılık, Gülşehir'de önemli bir gelir kapısıydı.

Şehrin kuzey tarafındaki surlarda, Tokat kapı vardı. Tokat kapının önünden uzanan yol, Tokat, Amasya ve Karadeniz taraflarına gidiyordu. Bu yol, her tarafı sık ormanlar ve meyve ağaçlarıyla kaplı Kılıçözü Vadisi'ni kat ederek, Gülşehir'i, Tokat ve Karadeniz tarafına bağlardı. Gülşehir'in surlarının güneyinde Konya kapı, doğusunda Kayseri kapı, batısında Engürü kapı vardı. Bu kapılar, gün batımıyla kapanır, kervanlar gün doğumuna kadar şehre giremez, şehirden de çıkamazlardı.

Şehir, surlarının batısında bulunan Kılıçözü Vadisi ve şehrin içi, meyve ağaçları, üzüm bağları ve gül bahçele-

riyle bezeliydi. İlkbaharda bahçelerden gelen gül kokusu rüzgâr estikçe, şehirdeki evlerin ve surların duvarlarını yalardı. Açık pencerelerden içeriye, insana yaşama sevinci veren ve başını döndüren gül kokusu dolardı. Türkmen dervişler Asya'dan gelirken, çeşitli gül tohumlarını yanlarında getirmişlerdi. Her evin bahçesinde gül bulunurdu. Gülşehir'inde gül, hem bir güzellik, hem de bir ihtiyaçtı. Gülden reçel, gül şurubu, gül suyu ve gül esansı yapılırdı. Gül, Gülşehir için önemli bir geçim kaynağıydı. Herkes kendi ihtiyacı olan, gül reçeli ve gül şurubunu kendi bahçesinde yetiştirdiği gülden karşılardı. Şehirdeki gül bahçeleri, o kadar çoktu ki, şehrin adına bu sebeple Gülşehir denmişti.

Gülşehir, Asya'dan gelen Türkmenlerin kurduğu bir Türk ve İslam şehriydi. Şehrin tamamı Türk ve Müslüman'dı. Halk, akıcı bir Türkçe ile konuşurdu. Şehirde çok sayıda cami, mescit olup, yirminin üzerinde de hankah, zaviye, dergâh ve tekke vardı. Ayrıca şehirde yüksek eğitim veren dört medrese ile daha alt seviyede eğitim veren çok sayıda medrese vardır. Etrafı surlarla çevrili olan Gülşehir, çok önemli bir kültür ve ticaret şehriydi.

Türklüğün ve Türkçenin cazibe merkeziydi. Aynı zamanda Ahilerin, Piri Ahi Evran'ın yerleşim yeriydi. Yüzlerce yıl bütün esnaf, Gülşehir'e bağlı olarak iş yapmıştır. Gülşehir dışındaki Ahi şeyhleri, icazetlerini Gülşehir'de bulunan Ahi şeyhinden alırlardı.

Kervanlar, Şar'ın güneyindeki Konya Kapısı'ndan, doğusundaki Kayseri Kapı'sından, batısındaki Engürü Kapısından ve kuzeyindeki Tokat Kapısı'ndan şehre girip çıkmaktaydı. Doğudan gelen kervanlar, İnanç Köyü'ndeki ahi tekkesinde, Konya tarafından gelen kervanlar Kesikköprü Kervansarayı'nda, batıdaki Engürü Kapısı'ndan gelen kervanlar Karalar Ahi Zaviyesi'nde, kuzeyden gelen kervanlar ise Kızılköy'de bulunan ahi zaviyesinde gecelemekteydi.

Bu kervanda konaklayanlar, zaviye ve dergâhlarda bulunan hamamlarda temizlendikten, istirahatlarını gerçekleştirdikten, hayvanlarının da bakım ve tımarını yaptıktan sonra ertesi gün, Gülşehir surlarından içeri girerlerdi. Surlardan içeri giren kervanlar, kendilerini yönlendiren esnaf yiğitleri tarafından, taşıdığı yüke uygun olarak şehrin değişik yörelerindeki çarşı, bedesten, dergâh ve zaviyelere yönlendirilirdi. Kervanlarla gelen ticaret eşyaları, ilgili çarşılarda ve dükkânlarda düzenlenerek, satışa arz edilir, kervan yolcularından ticaret dışı ziyaret ve eğitim amacıyla gelenler de, ahi tekke ve zaviyelerine yönelirdi.

Surların içinde demircilerin, bakırcıların, bıçakçıların, yapağıcıların, ayakkabıcıların, zahirecilerin ayrı ayrı çarşıları vardı. Derici ve tabakçılar, şehrin en güneyinde, surların dışındaki, ayrı bir çarşıda faaliyet göstermekteydi. Böylece derilerin işlenmesinden ve tabaklanmasından meydana gelen koku şehre ulaşmaz, şehirde yalnızca gül kokusu sokaklara hâkim olurdu.

Şehrin kuzey batısında, Kılıçözü Çayı'na bahçesi bitişik olan Pir Ahi Evran'ın oturduğu, eğitim verdiği, konukların yemek yediği, misafir olduğu, çok büyük bir hankah bulunmaktaydı. Bu hankahın bahçesi çok büyüktü. Ayrıca hamamı ve şifahanesi de mevcuttu. Yoksullar için yemek verilen bir de aş evi vardı. Burası Pir Hankahı olarak da tanınırdı. Burada aynı anda yüz kişiye yemek verilebilmekteydi. Hankahı aydınlatmak için, yirmi çerağ devamlı surette yanık tutulmaktaydı. Bu hankahta konuklar için ve hayvanları için ayrı ayrı barınaklar olup, hamamından ve şifahanesinden herkes istifade ederdi. Gelen konuklara, hizmet eden, eğitim veren, şifacı ve eğitmen çok sayıda görevli derviş vardı. Bu dervişler hankahın büyük ve ferah bahçesinin içinde bulunan kendilerine ait kısımda yatıp kalkmaktaydılar.

Geniş bahçede her yere hâkim bir pir evi vardır. Pir Ahi Evran buraya geldiği zaman eşi ve görevlilerle birlikte kalmaktaydı. Ahi Evran'ın eşi Kayseri'den döndüğünde, Kayseri'nin işgalinden sonraki uzun süren esaret hayatının ardından burada kalmıştı.

Pir Hankahı'nın bahçesinde, ahi meclisinin toplandığı geniş bir alana sahip bir yapı ve bu yapıya bitişik olarak yapılmış, gençlerin, çırakların ve kalfaların ders aldıkları odalar vardı. Bu odalarda, müftü, kadı ve müderrisler; din eğitimi, müzik eğitimi, meslek eğitimi vermekteydi. Bu derslerin yanında tarih, yazma ve şiir dersleri de verilmekte olup, eğitim dili Türkçeydi. Ayrıca hankaha bitişik topluca namaz kılınan bir de mescit vardı.

Bahçenin Kılıçözü Irmağı yakınındaki kısmında, kılıç, okçuluk ve güreş eğitimi yapılan yerler de vardı. Haralar ve binicilik eğitimi yapılan yer, surların dışında şehrin batı yakasındadır. Hankah'ın bahçesi türlü türlü güllerle kaplıydı. Her mevsim burada çiçek açan nadide bitkiler ve güller görmek mümkündü. Bahçede bulunan kayısı, badem, ceviz ve dut ağaçları da, hankaha ayrı bir renk katmaktaydı.

Şeyh Süleyman Türkmani'nin tekkesi, şehrin doğu kanadında, Şeyh Muhammet Hacıbektaş'ın tekkesi Konya Kapısı yakınındaydı. Kaya Şeyhi'nin tekkesi ise şehrin batısında, Kılıçözü Çayı'na bitişikti. Gülşehir'de, Şeyh Ahi Şemsettin, Şeyh Edebalı, Geyikli Baba, Abdal Musa ve Sarı Saltuk'un da birer zaviyesi vardı. Doğudan gelen Türkmen göçerlerin ve konukların ağırlanacağı, yirmiden fazla zaviye, dergâh ve tekke vardı. Bu yerlerin, konuk ışığı akşamdan sabaha kadar yanardı.

Şehrin ortasında bir de kervansaray vardı. Ayrıca Gülşehir'e gelen tacirlerin konaklayabileceği sayısız han mevcuttu. Gülşehir'de çok sayıda ulu kişinin içine defnedile-

bildiği, kümbet adı verilen çadır tipinde yapılmış, türbe mezarlar da vardı.

Ahilerin her köyde, bir zaviyesi vardı. Bu zaviyelerde de akşamdan sabaha kadar yanan konuk ışığı bulunmaktaydı. Bu ışığın akşamdan sabaha kadar yanmasındaki amaç, köye yaklaşmakta olan konuğun, konaklayacağı ahi zaviyesini kolay bulması içindi. Köylerdeki ahi dergâh ve zaviyelerinde köyün gençleri din eğitimi, okuma yazma eğitimi ve silah eğitimi alırlardı. Her dergâh ve zaviyenin başında, görevli bir Ahi dervişi ve yardımcı dervişleri vardı.

Gülşehir, sayısız cami, mescit ve diğer yapılarıyla, gül ve meyve bahçeleriyle, bol suları, çeşmeleri ve şehrin temizliğiyle Türk ve İslam kokmaktaydı. Şehrin surları içerisinde, çok canlı bir ticaret olup, şehrin surları dışında ise çok verimli tarlalar, meyve ve sebze bahçeleri Gülşehir'e canlılık, zenginlik ve hayat vermekteydi.

Surların dışında, sıcak suyun çıktığı alanda, çevredeki köylerden gelenlerin mallarını sattığı, ihtiyaçlarının karşıladığı, bir pazar kurulmaktaydı. Bu pazarda, her yerden gelenler getirdiği mallarını serbestçe satmakta, giderken de ihtiyaç duyduğu malları almaktaydı. Pazar yerindeki uygunsuz bir harekete, pazaryerini denetleyen ahi yiğitleri meydan vermemekteydi. Çürük mal, eksik tartılı mal, eksik ölçülü mal satmak mümkün değildi. Böyle yanlışlıklar yapan kişiler, Ahi yiğitlerince tespit edilmekte olup, yiğit başı tarafından bir daha pazara gelmesi men edilmekteydi. Bu haliyle gül ve temizlik kokan Gülşehir, Türklüğün ve Türkçe'nin merkeziydi.

Pir Hankah'ı…

Bu dünyanın sevgisi,
Ağulu aşa benzer.
Âhırın sanan kişi,
Ağulu aştan geçer.
Yunus Emre

Ahi Evran Hankahı'nın, toplantı odasının çerağları, görevli dervişlerce uyandırılmaya başlandı. Son hazırlıkları hızlıca gözden geçirdiler. Hızlı fakat telaşsız davranıyorlardı. Birazdan Büyük Ahi Meclisi toplanacak, durum değerlendirmesi yapılacaktı. Büyük meclis, her zaman toplanmazdı, herkes onun için titiz davranıyordu. Toplantıya Mevlevi olmasına rağmen ilminden, irfanından ve saygınlığından dolayı, Süleyman Türkmani de davet edilmişti. Büyük ahi meclisi, yatsı namazından sonra toplanacaktı. Herkes yerini almış, postta Pir Ahi Evran oturmaktaydı. Şeyh Süleyman Türkmani, Şeyh Muhammet Hacıbektaş, Şeyh Edebalı, Şeyh Taptuk Emre, Şeyh Sarı Saltuk, ve konumlarına uygun olarak oturan Geyikli Baba, Abdal Musa, Ahi Şemsettin, Şeyh Affan Baba, Muhlis Paşa, Kaya Şeyhi, Şeyh Kalender Baba, Hacip Ahi Kara Hamza ve Yiğit Başı Saraç Ahi Hasan, toplantıda yerlerini almışlardı. Toplantı odasında, tam bir sessizlik vardı. Herkes kendine ayrılan yerde taş sessizliğinde oturuyor, Pir' in söze başlamasını bekliyordu.

Pir Ahi Evran;

-Şeyhlerim! Dervişlerim! Yoldaşlarım! Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. Selam ve afiyet sizinle olsun. Devletimiz daim olsun. Milletimiz huzur bulsun. Allah bizi hak yoldan dine ve millete hizmetten geri koymasın.

Yoldaşlarım! Moğol vahşeti doğudan Selçuklu ülkesine girdi. Devletimizi ve İslam'ı tehdit ediyor. Moğol ordusu, yakarak, yıkarak, talan ederek, katliam yaparak geliyor. Gerisinde yakılmış şehirler, yıkılmış kaleler, ölü canlar, yetimler, öksüzler, kan ve gözyaşı bırakıyor.

Son Selçuklu sultanları, Türkmenlerle, halkla alakasını kesti. Devlet yönetimi, ehil olmayan bu halka ve Türkmen'e yabancı Farisilerin eline geçti. Sarayda yazışma dili Farsça ve Arapça, konuşma dili ise Farsça olarak yapılıyor. Saray muhafızlarının çoğunluğu Hıristiyan askerlerden oluşuyor. Sarayda bulunan yöneticiler ve saray halkı, devletin asli unsuru olan, Türkmenlere yabancılaştı. Sarayda Türk dili unutuldu.

Türkmen'in dilinden başka bir dil konuşan, halkından kopan saray yönetimi, acımasız vergiler toplamakta. Verginin çokluğuna itiraz edenler, ezilmekte, zindana atılmakta, malları elinden alınmakta. Zulme ve adaletsiz vergilere başkaldıran halk, paralı Hıristiyan askerlerce öldürülmekte. Türkmen saray için sadece vergi veren, savaş olduğu zamanda orduya asker veren bir topluluk haline geldi. Saray yönetimiyle halkın arasına sanki aşılmaz sıra dağlar girdi.

Selçuklu Sultanı, eğlence ve sefahatten başını kaldırıp, halkına yapılanları görememektedir. Ordusu eğitimsiz ve halkının desteğinden yoksundur. Sultan için sarayda söylenen sözden başka doğru yoktur. Moğol askerlerine karşı duracak kuvveti de kalmamıştır.

Şeyhlerim! Konuştuğumuz dil bile farklı olan Selçuklu sultanının, Türkmen'e ve bize verecek bir şeyi kalmamıştır. Aramızda karlı dağlar vardır. Halkından kopan, kendi halkı üzerine paralı askerler sevk eden Selçuklu Sultanının, Saray dışında itibarı yoktur! Sözü de geçmez! Korkarım ki, Sultanların bu hali devam ederse, devletin sonu felaketle biter.

Yoldaşlarım! Artık ortaya çıktı ki, Selçuklu Sultanı, ülkesinin asayişini sağlayacak, kadılarının hükmünü yerine getirecek, ülkesini savunacak durumda değildir. Kendi göbek bağımızı, kendimiz keseceğiz. Moğol ordusu, hızla yaklaşıyor. Ülkede, zorbalar ve zalimler türedi. Yolsuzluklar almış başını gidiyor. Tehlikeyi gördüğümüze göre, çaresini de biz bulacağız. Alınması gereken tedbirleri konuşmak için sizi buraya topladım.

Ahi Evran, konuşmasına ara vererek derin bir soluk aldı, etrafındakilerin teker teker yüzlerine bakarak sözlerinin sindirilmesini ve düşünülmesini bekler gibiydi.

Süleyman Türkmani, iç geçirerek üzüntüsünü belli etti. Yavaşça söze girdi;

-Pir'im! Allah devletimize ve milletimize zeval vermesin. Allah'ın adaletini yeryüzünde hâkim kılmak, zulüm ve gözyaşını durdurmak, zulüm yapan zorbalara baş eğdirmek, Türkmen'in ülküsüdür. Allah'ın, milletimize verdiği bir görevdir. Güneşin doğduğu yerden batıya ve güneye, bu millet nizam-ı âlem ülküsü için koşuyor. Bu millet, Eba Müslim'in, Abbasi hanedanını halifeliğe taşımasından beri, İslam'ın bayraktarıdır. Peygamberimizin söylediği rivayet edilen bir hadise göre, "Allah'ın Resulü Hz. Muhammed (s.a.v.) miraca çıktığı gece, peygamberler arasında tanımadığı bir kimseyi görmüş, Cebrail'e bu zatın hangi peygamber olduğunu sormuş. Cebrail, onun peygamber değil, 333 yıl sonra Türkistan'ı dinimize sokacak olan, Satuk Buğra Han'ın ruhu olduğu cevabını ver-

miş. Hz. Peygamber (s.a.v.) de sonsuz bir sevinç içerisinde yere inmiş ve Türkler arasında dinini yayacak ve yüceltecek olan, Satuk Buğra Han'a dua etmiş".

Ayrıca yine bir hadise göre de Hz. Peygamber (s.a.v.), "Türk dilini öğreniniz. Zira onların hâkimiyeti uzun sürecektir" diye ashabına öğüt vermiştir. Müslim, gayrimüslim herkes Türklerin yeryüzünde adaleti sağlamakla, kendini görevli saydığını ve bu görevi yerine getirdiğini kabul eder. Bazı Süryani bilginleri de Allah'ın kendilerini Rafizi Rumların fenalıklarından kurtarmak için Türkleri gönderdiğini söylemekte ve yazmaktadırlar.

Pir'im! Kendi dilini unutan milletler, varlıklarını ve devletlerini kaybederek, tarih sahnesinden silinirler. Kendi milletinin dilini unutan, kendi milleti üzerinde, başka milletten ve dinden olan askerlerle kendi milletine baskı kuran, zulüm yapan, adil olmayan vergiler toplayan adaletsiz hanlar ve sultanlar, meşruiyetlerini yitirmişlerdir. Emrine itaat edilmez.

Üzülerek belirteyim ki! Devleti yöneten Sultan, bugün yukarıda belirttiğim vasıflara sahiptir.

Şeyh Süleyman Türkmani, sözlerini tamamlayarak sustu. Şeyh Muhammet Hacı Bektaş, önce Pir Ahi Evran'ın gözünün içine baktı ve daha sonra sözlerine başladı;

-Pir'im! Selçuklu Sultanı'nın, ülkeyi savunacak gücü kalmamıştır. Bütün şehir ve kasabalarda nizamı, asayişi, Ahiler sağlamaktadır. Ahi yiğitleri, zorbalığa ve zulme geçit vermemektedir. Kadıların verdiği hükümlerin uygulayıcısı onlardır. Vahşi Moğol sürüleri, önünden perişan bir halde kaçarak gelen Türkmen'e her türlü yardımı Ahiler yapmaktadır. Ahi, tekke ve zaviyelerinde onların yaralarını saran ve misafir edendir. Türkmen obalarına, yerleşecekleri yeni yerleri gösteren ve yardım edenler de yine Ahi derviş ve yiğitleridir.

Kurduğumuz tekke, zaviye, hankah ve dergâhlar, göçmekte olan Türkmen'in her menzilde dinlendiği, yaralarını sardığı yerlerdir. Yerleşeceği bölgelere buradan yönlendirilirler. Şu anda, Balkanlar'da, Kırım'da, Sırp ve Arnavut bölgeleri ile Romanya taraflarında, tekke ve zaviyeler kurulmalıdır. Bu bölgeler, gelecekte İslam'ın yayılma bölgesi olacaktır. Çünkü buralarda, Karadeniz'in kuzeyinden geçen Türk boyları, yoğun halde yaşamaktadır. Aynı dili konuştuğumuz için iletişim kurmamız kolay olacaktır.

Şeyh Muhammet Hacı Bektaş susunca, araya Şeyh Edebalı girdi. Sözüne başlamadan önce, önündeki sudan bir yudum aldı.

-Selçuklu Sultanının, Moğol tehlikesinin büyüklüğünden haberi yok. Sultanın kendisi milletine yabancılaştı. Milletinden ayrı dil konuşuyor, saraya kapandı, çevresinde bulunan dalkavukların görmesini istediklerini görebiliyor. Son Selçuklu Sultanları, Türklerin nizam-ı âlem ülküsü için yeryüzüne dağıldığını unuttular. İddiasını kaybeden devletler, gücünü de kaybeder. Devlet ve ordusu zayıflar. Devlet zayıflayınca ülkenin her tarafında zorbalar türedi. Bu zorbalar yetmezmiş gibi Sultanın paralı askerleri ve vergi memurları da zorbalık yapıyor. Halkın iliğini sömürüyor. Devletin dayanağı olan Türkmen'i ezmeye, elindeki ve avucundaki geçimini sağlayacak her şeyi almaya çalışıyorlar. Halka zulüm eden bu zorbaları ve eşkıyaları yok etmekte zorlanıyoruz. Devamlı yenileri türüyor. Bunlarla baş etmek için yeni önlemler almak gerekir.

Pir Ahi Evran göğüs geçirdi, üzüntüsünü dışa vurdu ve başını kaldırarak;

-Yeni Türkmen göçleri ne durumda? Bunları göndereceğimiz yerler hakkında yeterli tedbirler aldık mı? Yeni yerleşim yerlerine demirci, ayakkabıcı ve ziraattan anlayan zanaatkâr ve dervişleri göndermek için hazırlık yaptık mı?

-Pir'im! Sivas yakınlarında, Selçuklu ordusuyla, Moğol ordusu savaştılar. Moğol ordusu karşısında zor durumda olan Selçuklu ordusuna, Kayı aşireti mensupları yardım etti. Kayı aşiretinin yardımı ile Selçuklu ordusu, Moğol ordusunu yendi. Aldığımız bilgilere göre, Kayı aşireti başlarında anaları Hayme Ana ile dört kardeşin yönetimindedir. Yine haber kaynaklarımıza göre, Selçuklu sultanı Gıyaseddin Keyhüsrev, Kayı aşiretine memnuniyetini belirtmek için Kızılırmak vadisini kışlak, Karacadağ'ı da yazlık olarak yurtluk vermiştir. Kayı aşireti mensuplarının iki parçaya ayrıldığını öğrendik. Hayme Ana ve Ertuğrul Bey yönetimindeki aşiretin bir kısmı Kayseri yolu ile bu tarafa geliyorlar. Oldukça kalabalık bir Türkmen boyudur. Diğer bölümü ise Gündoğdu Bey ve Sungur Tekin ile birlikte Ahlât taraflarına döndüler.

Geyikli Hasan Baba sorar;

-Gelen Kayı aşiretinin, Türkmenler arasında itibarı nedir? Gülşehir'de kalacaklar mı? Nerede konuk edeceğiz?

-Kalabalık bir Türkmen boyu olan Kayılar, birbirine çok bağlıdır. Yiğit atlıları çok olan bir boydur. Maveraünnehir'den bu tarafa, Moğollarla çarpışarak geliyorlar. Türkmenler arasında itibarı yüksektir. Herkes saygı duyar.

Pir Ahi Evran söze girer;

-Gülşehir'e doğru gelmekte olan Kayı boyu mensuplarını İnanç Köyü'nde karşılayın. Oradaki zaviyemizde konuk edelim. Oba geçici olarak, çadırlarını köyün kuzeyindeki dağın eteğine kursun. Yaralarını sarsınlar, hayvanlarını dinlendirmek ve beslemek için İnanç Köyündeki yaylak uygundur. Hayme Ana ve Bey ailesini, İnanç köyündeki zaviyede konuk edelim. Gerekli desteği hankahtan alırsınız.

-Başım üzerine Pir'im!

Muhlis Paşa, derin bir iç geçirir. Devletin içine düştüğü buhrandan rahatsızdır. Doğudan batıya göçen Türkmen

aşiretlerinin, Moğollarca saldırıya uğraması ve bu aşiretlerin çok kayıp vermesi, Muhlis Paşa'nın âşık gönlünü yaralamaktadır.

-Gelen diğer Türkmen obalarının hali nasıldır?

Şeyh Edebalı;

-Türkmen aşiretleri devamlı olarak, doğudan batıya akmaktadır. Görevli Ahi dervişleri ve yiğitler, Türkmen'e yardımcı olmaktadır. Geceleyin gelen konuklar köylerdeki zaviyemizi rahat bulsunlar diye, konuk ışığı devamlı olarak yanmaktadır. Hemen herr köyde dergâh ve zaviyemiz var, hepsinin de konuklara olan ilgisi yerindedir.

Muhlis Paşa;

-Gelen Türkmen obalarını, Toroslara ve batıya yönlendirmeniz doğru olur. Devletimizin geleceği uç bölgelerinde şekillenecektir. Konya'nın güneyindeki uçta yaşayan Karamanoğulları, kalabalık bir aşiretin başındadır. Kendi boyları ve diğer Türkmen boyları ile münasebeti iyidir. Selçuklu sultanlığı, Moğolların baskısıyla sukut ederse, Karamanoğulları umut olabilir. Karamanoğulları'nın bulunduğu bölgeyi, yeni Türkmen göçleriyle desteklemek gerekir. Ayrıca Bey ailesini de bilge kişilerle desteklemeliyiz. Buna ihtiyaçları var.

Benim kanaatimce, batıdaki uç bölgelerinde umut beklediğimiz, yeni Türkmen boylarına ve kabiliyetli beylere ihtiyaç var. Türk devletinin geleceği için bu çok önemli. Selçuklu hanedanının sukutu halinde, bu hanedanın yerini dolduracak olan bu Türkmen aşiretleri ve beyleridir. Türkmen aşiretlerini yeni yerleşecekleri yere yönlendirirken bu yeni durumu da gözden uzak tutmayalım. Zaten, Roma imparatorluğu iki parça. Konstantiniye Latinlerin elinde, eski Roma imparatorluk hanedanı Paleoglar ise İznik'te hüküm sürüyor. Merkezi yönetim zayıf. Bu zayıflık, şehirlerin yöneticisi tekfurların başına buyruk hareket etmesini sağlıyor. Tekfurların, acımasızlığı, mal hırsı, zevke

düşkünlükleri ve zorbalığı hat safhadadır. Ahalinin can, mal ve ırz güvenliği yoktur. Halk köle durumundadır. Bu insanlar Allah'ın bize emanetidir. Hangi dinden olduğuna bakmaksızın onları korumamız gerekir. Bu ahalinin yaşadığı yerlere de adalet götürmek gereklidir.

Sarı Saltuk söze girer;

-Bütün insanlar Allah'ın bize emanetidir. Onların can, mal ve ırz güvenliğini sağlamalıyız. İnsanların korkmadan, kendi inancını yaşayabilmesini gerçekleştirmeliyiz. Ayrıca Balkanlar ve ötesinde insanlar inancını gereği gibi yaşayamıyorlar. İnsanlar sınıflara ayrılmış. Derebeyleri kendi topraklarındaki insanların, neye inanmalarını tayin ettiği gibi, kadınları üzerinde de kendisini hak sahibi olarak görüyor. Batıdaki köylüler, ilkel metotlarla tarım ve hayvancılık yapıyorlar. Verimsiz tohum kullanıyorlar. Buna rağmen elde ettikleri ürünün neredeyse dörtte üçünü derebeyi, köylünün elinden alıyor. Köylü elan sazdan evlerde, derme çatma kulübelerde yaşıyor. Bu yaşam tarzı çok ilkeldir. Başlarında çok zalim ve acımasız bir yönetim vardır. İnsanlar adaletli olarak yönetilmiyor. Zanaatçılar da, çok ilkel usullerle çalışıyor. Kurduğumuz tekke, dergâh ve hankahlarla, üretimde yaptığımız öncülüğe devam etmemiz gerekir. Adil ve üretimde öncü olmamız, ahaliyi İslam'a ısındırır. Şefkat, sevgi ve adalet kılıçtan güçlüdür. Kılıç, sevgi ve adaletin girdiği yere giremez.

Ahi Evran tekrar sözü alır;

-Ahi Şerafettin! Zanaat ehlinin, yerleşim yerlerinin ve şehirlerinin, köylerin, obaların ihtiyaçlarına göre dağılımına dikkat ediliyor mu? Kayıtları tutuluyor mu? Yerleşim yerlerinin, önceden ihtiyaca göre belirlediğimiz zanaatçı sayısına dikkat ediliyor mu? Yeni şartlara göre gerekli sayısal değişikliği yapmalıyız.

Ahi Şerafettin toparlandı. Başıyla meclisi selamladı ve elini kalbine koyup, baş eğdi.

-Pir'im! Bir yerleşim yerinde, ihtiyaçtan fazla demirci, ayakkabıcı, saraç, dülger, kalaycı ve diğer zanaat ehline dükkân açma izni vermiyoruz. Şehirlerin ve köylerin var olan insan sayısına göre, zanaatçı sayısı devamlı değişiyor. Bizde bu yeni değişikliğe göre ya yeni zanaatçılar gönderiyoruz ya da fazlalık varsa ihtiyaç olan yere bu zanaatçıları aktarıyoruz. Bu işleri yaparken bir aksama olmamasına özen gösteriyoruz.

Pir Ahi Evran, bu kez Abdal Musa'ya dönerek;

-Esnafın, çırakların, şehirdeki gençlerin ve obalarda yaşayan gençlerin eğitimine gerekli hassasiyeti ve dikkati gösteriyor muyuz? Bu gençlere okuma, yazma eğitimi, din eğitimi, bir meslek sahibi olabilmesi için, zanaat eğitimi ile kılıç, okçuluk ve binicilik eğitimi verilmelidir. Çünkü gelecekte bizleri zor günler bekliyor. Moğol ordusuyla, ülkemizi boyunduruktan kurtarmak için kesinlikle savaşacağız. Ayrıca bu gençlerimiz, kendi müzikleri konusunda da eğitim almalıdır. Kökünden ve kültüründen kopmuş bir neslin ve devletin ayakta durma şansı yoktur. Sizin çalışmanız ne durumdadır? Abdal Musa, olgun yaşlarda, çok sakin ve bilgili biridir. Gülşehir'deki, esnaf, zanaatkâr ve yaşayanlar arasında çok saygı görür. Abdal Musa, sakin ve herkesin duyabileceği bir ses tonuyla konuşmaya başladı;

-Bütün yerleşim yerlerinde, din eğitimi için müftü ve kadılarla iş birliği yapıyoruz. Türkçe konuşma ve yazmaya ilişkin eğitime ağırlık veriyoruz. Şehirdeki gençlere, kılıç, binicilik, güreş ve atıcılık eğitimi de veriyoruz. Esnaf, çırak ve kalfaları da akşamları bu eğitimleri görüyorlar. Obalarda ve köylerde okuma, yazma eğitimi, din, binicilik, güreş, okçuluk ve kılıç eğitimini özellikle uygulamaya gayret ediyoruz. Tekke ve zaviyelerimizde bulunan şeyhlerimiz, verilen bu eğitimlerin aksamaması konusunda, hassas ve duyarlıdırlar.

Pir Ahi Evran;

-Bu eğitimlere sabırla devam edelim. Moğol ordusuna karşı koymanın, zorbayı sindirmenin, eşkıyayı cezalandırmanın yolu bu eğitimleri tamamlamış Ahi gençleriyle olur. Yaşadığımız zamanda maalesef devletin gücü zayıflamıştır. Otorite boşluğu vardır. Bu boşluğu bizim doldurarak, asayişi ve adaleti sağlamamız gerekir. Mazlumun hakkı kendisine verilmelidir. Mazlumun ve yetimin, gözyaşı yere dökülmemelidir. Kadıların verdikleri hükümleri biz uygulamalıyız. Çarşı ve pazar denetimleri tamamen yiğit başı ve yiğitlerin çalışmasıyla yapılabilmektedir. Çoğu şehrin savunması, ahilerce olmaktadır. Ahi yiğitleri, ülkemizdeki yol güvenliğini ve konaklamayı sağlayan yegâne kişilerdir. Selçuklu sultanının askerleri meydandan çekildiler. Bütün dertleri sultanı halkından korumaktır. Halkından korkan bir sultan kabul edilemez.

Ozanlarımızla özellikle ilgilenelim. Bu değerli kişiler, söz ve sazları ile bugünü yarına taşıyacak kutlu kişilerdir. Ozanlarımız birliğimizi ve dirliğimizi sağlamakta, çok büyük hizmet vermektedirler. Ozanlar, dilimiz olan Türkçenin, Anadolu'da kökleşmesini sağlayacaktır. Bu kutlu kişiler, Moğol ordusuna ve zalimlere karşı mücadelemizde, bizim en önemli destekçilerimizdir. Türkmen obalarının, istilacı Moğollara ve zalimlere karşı uyanmasını sağlayacak olanlar ozanlarımızdır.

Abdal Musa;

-Ozanlar başımızın tacıdır. Halkın konuşan dilidir. Ozanlarımızla özellikle ilgileniyoruz. Tekke ve zaviyelerde genç nesile Türk diliyle yazmayı öğretmede gayret gösteriyoruz ki, yeni ozanlarımız çıksın. Ozanları susan milletin hayatiyeti zayıflar.

Ahi meclisi sabah namazına kadar çalışmasına devam etti. Bu meclis, devletin ve milletin meselelerinin konuşulduğu ve tartışıldığı bir yer. Bu mecliste, ülkenin ve Müslüman Türk milletinin geleceği için alınması gereken

tedbirler kararlaştırılırdı. Selçuklu sultanlarının otoritelerini kaybetmesi üzerine, ülkede kargaşa olmaması ve adaletin sağlanması için yeni tedbirler almayı ve uygulamayı bu meclis karara bağlardı. Pir Ahi Evran ve ahi şeyhleri bütün yorgunluklarına rağmen, geleceğe umutla bakıyorlardı. Zaten, iddiası ve ülküsü olan milletlerin, geleceğe umutla bakması gerekmiyor muydu. İşte bu yüzden tarih boyu adaleti kendi arasında, ülkesinde sağlayan milletler ve toplumlar geleceği şekillendirmiş, geleceğe yön vermişlerdir.